

Yvonne Drewes

jurist en arts maatschappij en
gezondheid, adviseur gezondheids-
recht KNMG

WEINIG VERSCHILLEN MET KNMG-CODE DIE DOKTERS AL GEBRUIKEN

Kindermishandeling: Wet meldcode van kracht

Nieuw in de regelgeving over de verplichte meldcode kindermishandeling is de standaard 'kindcheck'. Verder verandert er weinig voor artsen, aangezien zij al beschikken over de KNMG-meldcode. Omgang met het beroepsgeheim blijft volgens de KNMG een belangrijk aandachtspunt.

De Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is per 1 juli van kracht. Elke zorginstelling moet nu beschikken over een meldcode waarin stapsgewijs wordt aangegeven hoe met signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling wordt omgegaan en wanneer het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) of het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) wordt ingeschakeld.¹ Ook zelfstandig werkende artsen moeten voldoen aan deze verplichting.² Het voorgeschreven stappenplan is vrijwel identiek aan het stappenplan van de KNMG-meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld, waaraan artsen reeds gebonden zijn (zie *tabel*). Deze KNMG-code volstaat dus als verplichte meldcode. Een belangrijk element in de nieuwe regelgeving is de zogenaamde 'kind-

check'. Die houdt in dat behandelaars van bijvoorbeeld psychiatrische patiënten of verslaafden standaard moeten nagaan of hun patiënten verantwoordelijk zijn voor minderjarigen. Zo ja, dan moet worden onderzocht of deze kinderen veilig zijn. Bij twijfel moet de arts contact opnemen met het AMK voor consultatie. Hierbij wordt van artsen een gestandaardiseerde benadering verwacht. Dit is een formalisering van de in de KNMG-meldcode reeds verwoorde professionele verantwoordelijkheid van alle artsen om kinderen te beschermen en kindermishandeling te signaleren en te melden, ook als het niet hun patiënten zijn.

Beroepsgeheim

De KNMG-meldcode besteedt uitgebreid aandacht aan de omgang met het beroepsgeheim. Dit is voor artsen een belangrijk aspect bij het melden van kindermishandeling en huiselijk geweld. Artsen zijn verplicht te zwijgen over hun patiënten, behalve tegenover wettelijk vertegenwoordigers en de rechtstreeks

bij de behandeling betrokken hulpverleners.³ In het verlengde hiervan hebben zij verschoningsrecht, dat wil zeggen het recht om te zwijgen tegenover politie, de officier van justitie en de rechter.⁴ De arts mag het beroepsgeheim doorbreken op basis van een zogeheten conflict van plichten, als dat de enige manier is om schade aan anderen te voorkomen. Daarnaast is in de Wet op de jeugdzorg sinds enige jaren een meldrecht opgenomen voor geheimhouders.⁵ Dit houdt in dat artsen zonder toestemming van betrokkenen gegevens mogen verstrekken aan het AMK, als dat noodzakelijk is om kindermishandeling aan te pakken. Dit meldrecht is als het ware een steun in de rug bij de afweging van het conflict van plichten. In de Wet verplichte meldcode is bepaald dat voor het melden van huiselijk geweld eenzelfde meldrecht in werking treedt.⁶

Dit meldrecht neemt niet weg dat de hulpverlener verplicht is om zich in te spannen om toestemming van de betrokken patiënt te verkrijgen voor het verstrekken van gegevens. Bij een vermoeden van kindermishandeling kan zonder toestemming worden gemeld als er sprake is van een conflict van plichten met 'reële kans op schade' (zie *tabel*). Bij huiselijk geweld geldt de toestemmings-eis nog sterker: het meldrecht van de arts staat op gespannen voet met het zelfbeschikkingsrecht van de – meerderjarige – patiënt. Een meerderjarige beslist in principe zelf of het SHG wordt ingeschakeld. In de KNMG-meldcode is hieraan

Belangrijk element
in de nieuwe
regelgeving is
de 'kindcheck'

invulling gegeven door het zonder toestemming melden van huiselijk geweld te beperken tot die situaties waarin sprake is van een 'risico op zwaar letsel of de dood'.

Vertrouwensarts

Voor AMK's en SHG's is een wettelijke geheimhoudingsplicht geregeld in respectievelijk de Wet op de jeugdzorg en de Wet maatschappelijke ondersteuning.⁷ Deze plicht houdt in dat geen informatie aan anderen mag worden verstrekt, tenzij dit noodzakelijk en in overeenstemming is met de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het instituut. Een dergelijke geheimhoudingsplicht heeft niet dezelfde juridische status als het medisch beroepsgeheim. Dat geldt immers ten opzichte van iedereen die niet direct bij de behandeling betrokken is, en is beschermd door het verschoningsrecht. Voor artsen is het daarom van belang onderscheid te maken tussen informatieverstrekking aan vertrouwensartsen en

Vergelijking stappenplannen

Verplichte meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld

KNMG-meldcode kindermishandeling

huiselijk geweld

1	In kaart brengen van signalen huiselijk geweld en kindermishandeling	Aanwijzingen verzamelen die vermoeden op kindermishandeling kunnen onderbouwen of ontkrachten	Aanwijzingen verzamelen die vermoeden op huiselijk geweld kunnen onderbouwen of ontkrachten
2	Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van het SHG, het AMK of een deskundige op het gebied van letselduiding	Advies vragen aan AMK en bij voorkeur ook aan een terzake deskundig collega	Advies vragen aan SHG en bij voorkeur ook aan een terzake deskundig collega
3	Een gesprek met de cliënt	Zo mogelijk gesprek met betrokken ouders en/of kind	Zo mogelijk gesprek met betrokkenen (slachtoffer en dader)
4	Wegen van de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling en bij twijfel altijd raadplegen van het SHG of AMK	Zo nodig overleg met betrokken professionals, taxeren risico op kindermishandeling	Zo nodig overleg met betrokken professionals
5	Beslissen: hulp organiseren of melden	Monitoring bij af te wenden risico	Monitoring bij af te wenden risico of bij slachtoffer dat geen toestemming geeft voor melding en indien er geen dreiging is van zwaar letsel of dood
		Melding bij AMK bij reële kans op schade	Melding bij SHG bij reële kans op schade en toestemming slachtoffer of bij slachtoffer dat geen toestemming geeft maar indien er sprake is van dreiging van zwaar letsel of dood

AMK=Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, SHG=Steunpunt Huiselijk Geweld

aan andere medewerkers van het AMK of SHG. In weerwil van het arrest uit 1999, waarin de Hoge Raad concludeert dat een vertrouwensarts kindermishandeling geen individuele gezondheidszorg biedt en derhalve geen verschoningsrecht heeft, gaat de KNMG ervan uit dat het beroepsgeheim en het verschoningsrecht voor alle artsen gelden.^{8,9} Werken bij een AMK brengt echter wel een beperking van het beroepsgeheim mee, omdat het informeren van de Raad voor de Kinderbescherming, politie of justitie tot de taak van de vertrouwensarts kan behoren. Hierbij dient de vertrouwensarts steeds de afweging te maken welke informatie verstrekking noodzakelijk en relevant is. Vertrouwensartsen zijn als het ware een filter tussen de artsen die melden en de niet door het medisch beroepsgeheim en verschoningsrecht beveiligde andere partijen. Behandelend artsen kunnen met een vertrouwensarts overleggen welke informatie relevant is voor het AMK en welke niet. Dit filter voorkomt dat meldende artsen ofwel uit de beste bedoelingen overmatig medische informatie verstrekken, ofwel uit vrees voor schending van het beroepsgeheim te terughoudend zijn. Explicitering van het beroepsgeheim en verschoningsrecht van vertrouwensartsen zou de zorgvuldigheid van de meldingsprocedure voor behandelend artsen versterken en daarmee het belang van alle betrokkenen dienen.

Samenwerking en scholing

Vorige maand zijn voor het eerst gezamenlijk afspraken gemaakt over het uitwisselen van informatie tussen instanties in het 'Model Samenwerkingsafspraken informatie-uitwisseling tussen (G)GZ en AMK, Bureau Jeugdzorg en de Raad voor de Kinderbescherming'.¹⁰ Op basis van dit model kunnen regionale partijen afspraken maken die de zorgvuldigheid van de procedures ten goede komen. Openheid ten opzichte van de patiënten is in het Model Samenwerkingsafspraken de hoofdregel. Voor iedereen moet duidelijk zijn of er toestemming is gevraagd

en verkregen. Gegevens mogen alleen worden gebruikt voor het doel waarvoor ze zijn verstrekt, er dient goede dossiervorming plaats te vinden en er moet duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen feiten en meningen. Professionals worden bovendien alleen aangesproken op de eigen deskundigheid; een behandelend arts moet bijvoorbeeld niet oordelen over de geschiktheid van een patiënt om een kind op te voeden.

Zowel in de opleiding als in de nascholing wordt al gewerkt aan de implementatie van de meldcode. Een KNMG-werkgroep beschrijft momenteel welke competenties artsen moeten hebben om huiselijk geweld en kindermishandeling adequaat te signaleren en aan te pakken, zodat umc's dit onderwerp kunnen integreren in de opleiding. Medisch Contact heeft een digitale nascholing Meldcode kindermis-

handeling en The Next Page een vervolgcursus Huiselijk geweld tegen volwassenen, waarin de kindcheck uitgebreid aan de orde komt. ■

contact

y.drewes@fed.knmg.nl
cc: redactie@medischcontact.nl

Geen belangenverstrengeling gemeld

web

Voor de voetnoten en gerelateerde artikelen gaat u naar dit artikel via medischcontact.nl/artikelen.

Gratis, geaccrediteerde nascholing

Meldcode kindermishandeling
medischcontact.nl/kindermishandeling

PRAKTIJKPERIKEL

OVERBODIG

Ik geloof dat voor sommige patiënten melatonine werkelijk kan bijdragen aan de verbetering van slaapproblemen. Ik wil me dan ook best soms wagen aan een proefbehandeling. Maar dat de melatoninespiegels daadwerkelijk onderzocht kunnen worden, weet ik pas sinds kort. Ik kreeg namelijk een brief van een melatoninemeting bij een verstandelijk gehandicapte patiënte van mij, aangevraagd door haar AVG-arts. Deze 82-jarige patiënte was overigens al jaren bekend met slaapproblemen, waarvoor zij ooit midazolam voorgeschreven kreeg.

De conclusie van de brief luidde: 'Normaal op gang komende melatonineproductie. Dit sluit een wisselend melatonineritme en slaap-waakritme uit, maar gezien de anamnese kan een proefbehandeling met melatonine toch zinvol zijn.'

De kosten van dit volstrekt overbodige onderzoek: 175 euro...

Heeft u ook een perikel?

Stuur uw verhaal naar redactie@medischcontact.nl